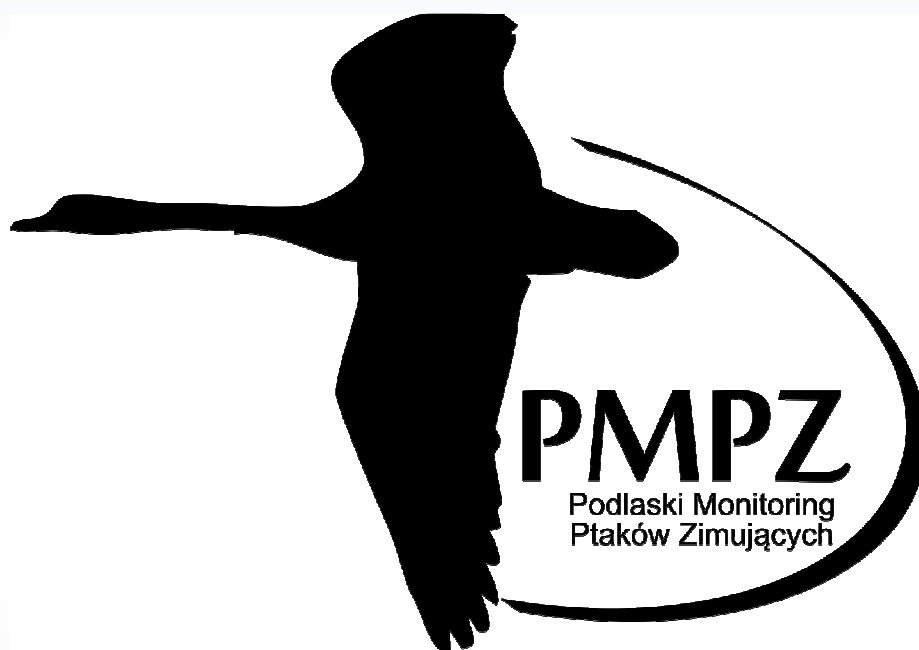

Podlaski Monitoring Ptaków Zimujących

Sezon 2010-2011 wyniki listopadowego liczenia

Białystok 2010 r.

Podlaski Monitoring Ptaków Zimujących (PMPZ)

W okresie późnojesiennym oraz zimą duże jeziora i rzeki czy nawet małe cieki wodne w miastach oraz oczyszczalnie ścieków są ważnymi miejscami bytowania ptaków wodnych. Poczynając od sezonu 2010/2011, w ramach Podlaskiego Monitoringu Ptaków Zimujących, zaplanowano liczenia ptaków ze szczególnym uwzględnieniem ptaków wodnych i drapieżnych, które odbywać się będą raz w miesiącu w okresie listopad-luty. Obiekty do kontroli dobrano tak, żeby w rzeczywisty sposób odzwierciedlały liczebność i skład gatunkowy ptaków na terenie Niziny Północnopodlaskiej oraz Pojezierzach Suwalskich, Pojezierzu Ełckim i Równinie Augustowskiej (Kondracki 2002). Monitoring liczebności ptaków zimujących na tym terenie pozwoli na:

- wyznaczenie miejsc o największym znaczeniu dla ptaków w badanym okresie,
- długoterminowe śledzenie zmian znaczenia kontrolowanych obiektów dla ptaków,
- zbadanie rozmieszczenia i liczebności wybranych gatunków,
- obserwowanie trendów liczebności poszczególnych gatunków na przestrzeni lat,
- określenie wpływu warunków pogodowych na liczebność i strukturę zgrupowań.

W dniach 11-25.11.2010 w ramach **PMPZ** na **Pojezierzu Ełckim, Suwalskim i Równinie Augustowskiej** skontrolowano łącznie 21 jezior: Gołdap, Czarne, Hańcza, Wigry, Necko z Kanałem Bystrym i rzeką Netą, Rajgrodzkie, Haleckie, Straduńskie, Łaśmiady, Gołdopiwo, Woszczelskie, Selmęt Wielki, Regielskie, Ełckie, Sunowo, Szarek, Bajtkowo, Dybowskie, Borowe oraz zbiornię koło Sobolewa. Na terenie **Niziny Północnopodlaskiej** skontrolowano 3 Jeziora: Kolno, Tajno i Dręstwo, około 90 km rzek, w tym Biebrzę na odcinku Łoje-Awissa do Rusi, Narew na odcinkach Góra Strękowa-Łomża i Łapy-Doktorce, Supraśl na odcinku Złotoria-Fasty oraz stawy hodowlane Dojlidy, Knyszyn Zamek, Pietkowo, Pokaniewo, Popielewo, Topilec, J. Zygmunta Augusta i Zbiornik Siemianówka wraz z przylegającymi do niego stawami w Bachurach. Ponadto monitoringiem objęto 4 powierzchnie na nadrzecznych łąkach nad Brzozówką koło Karpowicz, nad Narwią na Bagnie Wizna koło Grądów Woniecka oraz na Bagnie Filipy koło Suraża, nad Nurcem koło Kleszczeli oraz jedną powierzchnię na polach na Równinie Bielskiej koło Hajnówki. Kolejnymi miejscami, gdzie dokonano liczeń były stawy, zalewy oraz odcinki rzek w miejscowościach: Białowieża, Białystok, Czarna Białostocka, Hajnówka, Siemiatycze, Sokółka, Supraśl i Wasilków. Ponadto skontrolowano 2 zbiornię koło Kundzina i Czuprynowa, 3 oczyszczalnie ścieków w Białowieży, Białymstoku i Hajnówce, nieczynne odstożniki cukrowni w Łapach oraz lotnisko Krywlany w Białymstoku (Mapa 1, Tab. 1).

Mapa 1. Rozmieszczenie kontrolowanych obiektów (<http://maps.google.pl/maps?client=firefox-a&hl=pl&mid=1290674852>).

Tab. 1. Miejsca liczeń i obserwatorzy.

Lp.	Nazwa liczonego obiektu	Obserwator
1	J. Gołdap, Czarne i Hańcza	Sz. Czernek
2	źwirownia Sobolewo i J. Wigry	R. Łapiński, A. Suchowolec, G. Grygoruk
3	J. Kruszyn, Modczyska	R. Łapiński
4	J. Necko z Kanałem Bystrym i rz. Netą	A. Grajewska
5	J. Rajgrodzkie	Z. Molski, S. Niedźwiecki
6	J. Haleckie, Straduńskie, Łaśmiady	Sz. Czernek
7	J. Gołdopiwo, Woszczelskie	Sz. Czernek
8	J. Selmęt Wielki, Regielskie, Ełckie, Sunowo, Szarek, Bajtkowo, Dybowskie, Borowe	A. Grabowska, S. Kłusewicz, S. Niedźwiecki
9	J. Kolno	Z. Molski, S. Niedźwiecki
10	J. Dręstwo i Tajno	A. Grabowska, S. Kłusewicz, S. Niedźwiecki
11	łąki nad Brzozówką koło Karpowicz	Z. Molski, S. Niedźwiecki
12	zalewy w Sokółce i Czarnej Białostockiej	T. Tumiel
13	2 żwirownie koło Kundzina	T. Tumiel
14	zalew w Wasilkowie	T. Tumiel
15	stawy Popielewo, Knyszyn Zamek i Jez. Zygmunta Augusta.	A. Grabowska, S. Kłusewicz
16	rz. Biebrza od Łojów-Awissa do Rusi	G. Grygoruk
17	rz. Narew od Góry Strękowej do Łomży	G. Grygoruk, S. Kłusewicz, S. Niedźwiecki
18	łąki nad rz. Narew koło Grądów Woniecka	S. Niedźwiecki, W. Sawicki, K. Sokołowski
19	rz. Supraśl Złotoria-Fasty	K. Sokołowski
20	miasto Białystok + rz. Biała	G. Grygoruk, J. Kosior, S. Niedźwiecki, A. Płowucha, M. Rostkowski
21	Stawy Dojlidzkie w Białymstoku	G. Grygoruk, J. Kosior, R. Sołowianiuk
22	lotnisko Krywlany w Białymstoku	G. Grygoruk, W. Januszkiewicz, I. Masłowski
23	zalew i odcinek rz. Supraśl w Supraślu	W. Januszkiewicz
24	stawy w Topilcu	W. Sawicki
25	odstojniki cukrowni w Łapach	P. Białomyzy, T. Tumiel
26	rz. Narew Łapy-Zawyki	T. Tumiel, W. Sawicki
27	łąki na Bagnie Filipy nad rz. Narew	T. Tumiel
28	Stawy Pietkowskie	W. Sawicki
29	Zbiornik Siemianówka	G. Grygoruk, P. Białomyzy, S. Niedźwiecki, D. Musiał, A. Suchowolec
30	stawy i odcinek rz. Narewki w Białowieży	R. Sołowianiuk
31	oczyszczalnia i odcinek rz. Leśnej w Hajnówce	R. Sołowianiuk
32	pola koło Hajnówki	E. Pugacewicz
33	łąki nad rz. Nurzec koło Kleszczeli	K. Jurczak
34	stawy w Pokaniewie koło Milejczyc	K. Jurczak
35	miasto Siemiatycze	M. Korniluk

W okresie liczeń wystąpiły dwa ważne czynniki. Pierwszy z nich to rekordowo wysoki poziom wody na rzekach Niziny Północnopodlaskiej, który spowodował powstanie dużych rozlewisk na nadrzecznych łąkach stwarzając dogodne warunki do żerowania i odpoczynku licznym gatunkom ptaków. Drugim czynnikiem była aura – bardzo ciepły listopad i dodatnie temperatury notowane zarówno w dzień jak i w nocy (w niektóre noce nawet do +10°C), co zapewne miało wpływ na skład gatunkowy i liczebność poszczególnych gatunków.

Fot. 1., Fot. 2. Rozlewiska nad Biebrzą w miejscowościach Rutkowskie i Brzostowo (G. Grygoruk)

Podczas liczeń na terenie **Niziny Północnopodlaskiej** odnotowano wysoką różnorodność gatunkową ptaków wodnoblotnych (43+1 mieszańców), a liczebność ptaków należących do interesujących nas taksonów przekroczyła 21 tysięcy (Tab. 2.). Stwierdzono 2 gatunki ptaków, które przekroczyły próg 10% całkowitej liczby odnotowanych osobników. Dominantem była krzyżówka z blisko 45% udziałem. Na drugim miejscu uplasowała się czajka, której liczebność przekroczyła 25%. Blisko osiągnięcia tej granicy z wynikiem 9,5% był świstun. Licznie reprezentowane były również takie gatunki jak łabędź niemy, gęgawa, cyraneczka, łyska i siewka złota.

Na **pojezierzach Ełckim i Suwalskim oraz Równinie Augustowskiej** stwierdzono ponad 7 tys. ptaków należących do 26 gatunków. Najliczniejszym gatunkiem na tym terenie również była krzyżówka z ponad 55% udziałem, która jako jedyna przekroczyła próg 10%, choć blisko osiągnięcia tego wyniku była też łyska z 9,7% udziałem w zgrupowaniu ptaków notowanych na pojezierzach. Stosunkowo licznie obserwowano mewy pospolite i gągoły.

Łącznie liczebność dla omawianych terenów przekroczyła 28 tys. osobników reprezentowanych przez 46 gatunków i 1 mieszańca.

Fot. 3. Łabędzie krzykliwe koło Gaci nad Narwią (G. Grygoruk)

Tab. 2. Wyniki listopadowego liczenia ptaków wodnoblotnych przeprowadzonego w ramach PMPZ.

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
nur czarnoszyi	15	0,07	10	0,13	25	0,09
nur rdzawoszyi	7	0,03	1	0,01	8	0,03
perkozek	5	0,02	0	0,00	5	0,02
perkoz dwuczuby	32	0,15	136	1,79	168	0,58
kormoran	68	0,32	245	3,22	313	1,09
czapla biała	22	0,10	4	0,05	26	0,09
czapla siwa	40	0,19	3	0,04	43	0,15
bocian biały	0	0,00	1	0,01	1	0,00
łabędź czarnodzioby	8	0,04	0	0,00	8	0,03
łabędź krzykliwy	49	0,23	4	0,05	53	0,18
łabędź niemy	456	2,15	235	3,09	691	2,40
gęś zbożowa	32	0,15	0	0,00	32	0,11

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
gęś białoczelna	91	0,43	1	0,01	92	0,32
gęgawa	611	2,88	0	0,00	611	2,12
świstun	2020	9,52	52	0,68	2072	7,19
krakwa	4	0,02	1	0,01	5	0,02
cyraneczka	622	2,93	5	0,07	627	2,17
krzyżówka	9503	44,77	4201	55,23	13704	47,53
rożeniec	79	0,37	0	0,00	79	0,27
cyranka	2	0,01	0	0,00	2	0,01
płaskonos	54	0,25	0	0,00	54	0,19
helmiatka	1	+	0	0,00	1	0,00
głowienka	35	0,16	15	0,20	50	0,17
czernica	61	0,29	32	0,42	93	0,32
ogorzałka	2	0,01	0	0,00	2	0,01
uhła	2	0,01	0	0,00	2	0,01
gągoł	46	0,22	446	5,86	492	1,71
bielaczek	16	0,08	12	0,16	28	0,10
szlachar	0	0,00	1	0,01	1	0,00
nurogęś	45	0,21	186	2,45	231	0,80
łyśka	781	3,68	741	9,74	1522	5,28
żuraw	8	0,04	0	0,00	8	0,03
siewka złota	853	4,02	0	0,00	853	2,96
siewnica	1	+	0	0,00	1	0,00
czajka	5373	25,31	0	0,00	5373	18,63
biegus zmienny	1	+	0	0,00	1	0,00
bekas	10	0,05	0	0,00	10	0,03
wydrzyk tęposterny	1	+	0	0,00	1	0,00
mewa mała	1	+	0	0,00	1	0,00

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
śmieszka	98	0,46	211	2,77	309	1,07
mewa pospolita	144	0,68	543	7,14	687	2,38
mewa żółtonoga	1	0,00	0	0,00	1	0,00
mewa srebrzysta	2	0,01	292	3,84	294	1,02
mewa białogłowa	8	0,04	70	0,92	78	0,27
mewa srebrzysta/białogłowa	8	0,04	148	1,95	156	0,54
mewa siodłata	0	0,00	1	0,01	1	0,00
mewa nierozpoznana	0	0,00	10	0,13	10	0,03
zimorodek	4	0,02	0	0,00	4	0,01
mieszaniec gatunkowy	4	0,02	0	0,00	4	0,01
Razem	21226	100,00	7607	100,00	28833	100,00

Fot. 4. Nury rdzawoszyje na Zbiorniku Siemianówka (G. Grygoruk)

Najliczniejszym przedstawicielem ptaków szponiastych był myszołów zwyczajny, który był trzykrotnie liczniejszy od myszołowa włochatego (Tab. 3.). Stosunkowo licznie, jak na tę porę roku w naszym regionie, występował bielik i błotniak zbożowy. Ponadto stwierdzono nieliczne krogulce i jastrzębia. Najrzadszym obserwowanym przedstawicielem ptaków szponiastych był orzeł przedni (1 imm., rz. Narew k. Topilca, 13.11., W. Piechowski).

Tab. 3. Wyniki listopadowego liczenia ptaków szponiastych przeprowadzonego w ramach PMPZ.

Gatunek	Nizina PP		Pojezierza		Łącznie	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%
bielik	21	12,07	2	25,00	23	12,64
błotniak zbożowy	17	9,77	0	0,00	17	9,34
jastrząb	1	0,57	0	0,00	1	0,55
krogulec	6	3,45	1	12,50	7	3,85
myszolów	95	54,60	5	62,50	100	54,95
myszolów włochaty	33	18,97	0	0,00	33	18,13
orzeł przedni	1	0,57	0	0,00	1	0,55
Razem	174	100,00	8	100,00	182	100,00

Z pozostałych obserwowanych gatunków na uwagę zasługuje śnieguła (42 os., Lotnisko Krywlany, 13.11., W. Januskiewicz, I. Masłowski i 40 os., koło Ełku, 24.11., Sz. Czernek), kwiczoł (750 os., rz. Narew k. Gaci, 14.11., G. Grygoruk). Obserwowano również innych przedstawicieli wróblowatych przylatujących do nas z północy: jemioluszkę, rzepołucha, czeczotkę i górniczka. Stosunkowo licznie stwierdzana była wrona siwa, a nielicznie kruk (Tab. 4.).

Tab. 4. Wyniki listopadowego liczenia pozostałych gatunków ptaków przeprowadzonego w ramach PMPZ na terenie Niziny Północnopodlaskiej.

gatunek	liczebność	gatunek	liczebność
siniak	140	sroka	97
sowa błotna	1	wrona siwa	500
dzięcioł zielony	1	kruk	26
dzięcioł czarny	7	szpak	264
dzięcioł średni	2	zięba	11
górniczek	30	jer	1
świergotek łąkowy	2	makolągwa	1
pliszka siwa	1	rzepołuch	46
jemioluszką	184	czeczotka	106
strzyżyk	7	szczygieł	283
rudzik	9	czyż	1249
kwiczoł	2118	poświerka	1
drożdżik	1	śnieguła	47
wąsatka	41	potrzos	3
srokosz	5	potrzyszcz	1
sójka	23	trznadel	390
		Razem	5598

Fot. 5. Śnieguły na lotnisku Krywlany w Białymstoku (G. Grygoruk)

Fot. 6. Pliszka nad Siemianówką (J. Kosior)

Do ciekawych stwierdzeń fenologicznych należy zaliczyć obserwacje bociana białego (1 os. k. Ełku, 24.11., Sz. Czernek), cyranki (2 os., J. Zygmunta Augusta, 15.11., A. Grabowska, S. Kłusewicz), biegusa zmiennego (1 os, J. Zygmunta Augusta, 15.11., A. Grabowska, S. Kłusewicz) oraz liczne jak na tę porę roku dla tego terenu zgrupowania takich gatunków jak kszczyk (8 os., rz. Nurzec k. Kleszczeli, 11.11., K. Jurczak), czapla biała (21 os., Zb. Siemianówka, 15.11., G. Grygoruk, S. Niedźwiecki). Godne uwagi są również stwierdzone koncentracje takich gatunków jak nur rdzawoszyi (6 os., Zb. Siemianówka, 21.11., G. Grygoruk, J. Kosior), łabędź niemy (165 os., Jez. Kolno, 19.11., Z. Molski, S. Niedźwiecki), gęgawa (550 os., rz. Biebrza, 14.11., G. Grygoruk), błotniak zbożowy (10 os., rz. Brzozówka k. Karpowicz, 19.11., Z. Molski, S. Niedźwiecki), czajka (4650 os., J. Zygmunta Augusta, 15.11., A. Grabowska, S. Kłusewicz), mewa pospolita (370 os., J. Selmęt Wielki, 16.11., A. Grabowska, S. Kłusewicz), mewa srebrzysta (100 os., Żwirownia Sobolewo, 18.11., G. Grygoruk, A. Suchowolec), siniak (140 os., pola k. Hajnówki, 14.11., E. Pugacewicz), wąsatka (25 os., St. Pietkowo, 19.11., W. Sawicki).

Fot. 7. Gęgawy nad Biebrzą w okolicach miejscowości Łoje-Awissa (G. Grygoruk)

Do najciekawszych należy zaliczyć obserwacje wydrzyka tęposternego (1 imm., Zb. Siemianówka, 11-21.11., G. Grygoruk, D. Musiał, A. Suchowolec i inni), mewy siodłatej (1ad., k. J. Sunowo, 24.11., Sz. Czernek), poświerki szponiastej (1 imm., Lotnisko Krywlany, 13-14.11., G. Grygoruk i inni), hełmiatki (1m., odstojniki w Łapach, przez cały okres badań 11-25.11., P. Białomyzy, T. Tumiel, W. Sawicki), uhli (2f., J. Dręstwo, 16.11., A. Grabowska, S. Kłusewicz, S. Niedźwiecki), szlachara (1f., J. Wigry, 25.11., R. Łapiński), ogorzałki (1f., rz. Biebrza k. Chylin 14.11., G. Grygoruk i 1f., J. Dręstwo, 16.11., S. Niedźwiecki).

Fot. 8. Mewa siodłata obserwowana koło Elku (Sz. Czernek)

Fot. 9. Wydrzyk na Zb. Siemianówka (J. Kosior)

Fot. 10. Hełmiatka w Łapach (G. Grygoruk)

Fot. 11. Wydrzyk (M. Matysiak)

Fot. 12. Poławierka szponiasta na lotnisku Krywlany (J. Kosior)

W liczeniach wzięły udział następujące osoby: Paweł Białomyzy, Szymon Czernek, Agnieszka Grabowska, Agnieszka Grajewska, Grzegorz Grygoruk, Wojciech Januszkiewicz, Krzysztof Jurczak, Sławomir Kłusewicz, Marcin Korniluk, Jerzy Kosior, Rafał Łapiński, Ireneusz Masłowski, Zbigniew Molski, Dominika Musiał, Sławomir Niedźwiecki, Wojciech Piechowski, Anna Płowucha, Eugeniusz Pugacewicz, Mariusz Rostkowski, Wojciech Sawicki, Krzysztof Sokołowski, Roman Sołowianiuk, Anna Suchowolec, Tomasz Tumiel.

Nasza akcja byłaby niemożliwa bez Waszego zaangażowania, wysiłku oraz czasu, który poświęciliście, za co serdecznie Wam dziękujemy. Ponadto pragniemy gorąco podziękować Jarosławowi Stepaniukowi za zaprojektowania loga naszej akcji.

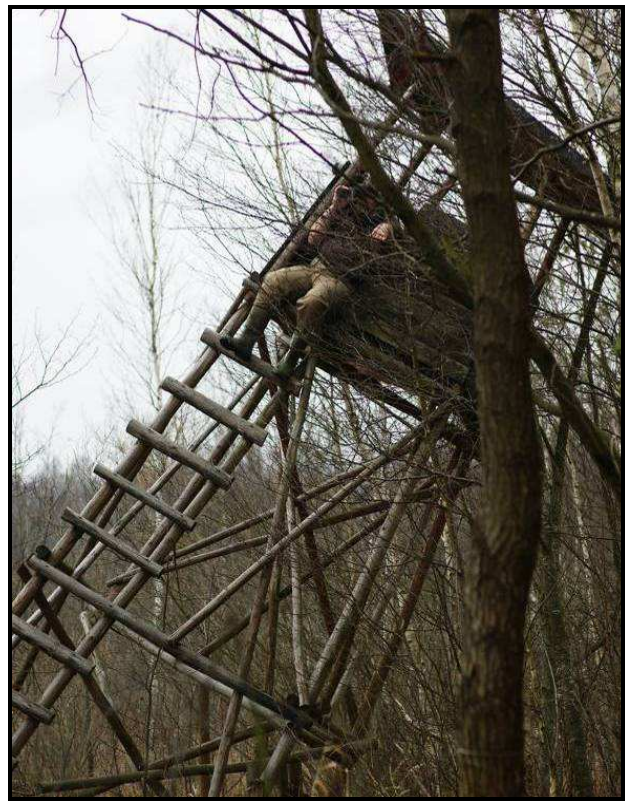

Fot. 13. Siemień Nadrzeczny nad Narwią (S. Kłusewicz)

Fot. 14. Liczenie na Siemianówce (G. Grygoruk)

Fot. 15. Liczenie na Jez. Kolno (Z. Molski)

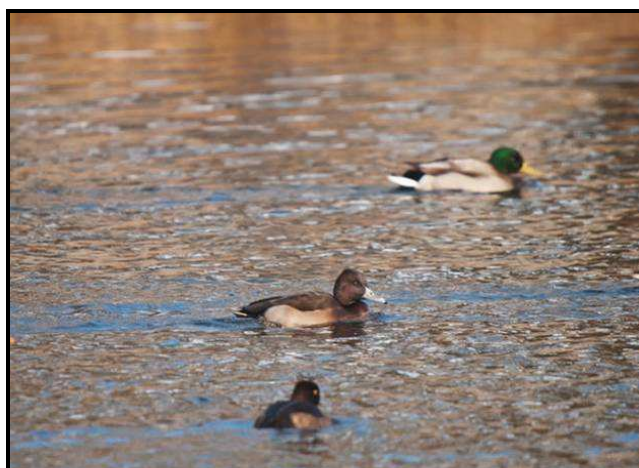
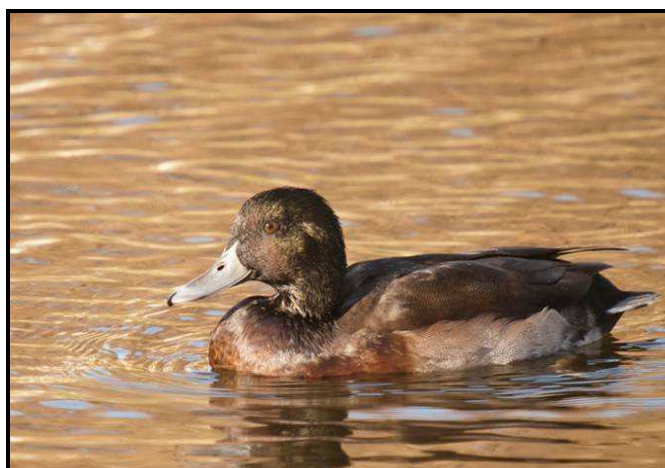

Fot. 16., Fot. 17. Sesja zdjęciowa wydrzyka tępogosternego (G. Grygoruk)

Jednocześnie chcemy zachęcić Państwa do wzięcia udziału w naszej akcji w następnych miesiącach, w terminach: 11-19 grudnia 2010 (ze wskazaniem na **11-12**), 15-23 stycznia 2011 (ze wskazaniem na **15-16**), 12-20 lutego 2011 (ze wskazaniem na **12-13**). Życzymy owocnych obserwacji podczas następnych liczeń.

Poniżej przedstawiamy zdjęcia mieszańców międzygatunkowych. Czekamy na Państwa opinie, dotyczące gatunków, które mogły dać takie potomstwo.

Fot. 18-23. *Mieszańce na stawach w Białymstoku (J. Kosior)*

Do zobaczenia w terenie.

Sławomir Niedźwiecki, Dominika Musiał, Grzegorz Grygoruk, Anna Suchowolec

